

Lakewood Daf Yomi

PRESENTED BY SRULY BORNSTEIN

לע״ן

ברוך דוב ז״ל בן יבלחט״א משה חיים ווידרא נ״י
הרב שמעון דוד בן ר' יעקב יוסף איידער זצ״ל

מראה מקומות רשפי אש

לע״ן מרים שיינדל בת יבלחט״א אפרים שמעון סינאוויץ

העמק דבר

(כו, לא) "והשמותי את מקדשיכם ולא אריח בריח ניחוחכם"⁹⁵, היינו, אפילו בזמן שאפשר להקריב, שיהיה המזבח מ"מ קיים, לא יהיה ל"ריח ניחוח", וממילא אסור להקריב⁹⁶, כדתנן סוף פרק ד' דזבחים (מו, ב)⁹⁷ דבעינן שיהא הקרבן לשם "ריח" ולשם "ניחוח". אמנם בכל הקרבנות כתיב "ריח ניחוח", אפילו בחטאת⁹⁸ כתיב בחומש ויקרא (ד, לא)⁹⁹, ובבכור כתיב בפרשת קרח¹⁰⁰, ומעשר בהמה¹⁰¹ איתקיש בכל דבר לבכור¹⁰², זולת פסח שאינו קרב לריח ניחוח¹⁰³. משום הכי קרב אחר החורבן כל זמן שהיה המזבח קיים, כדאיתא בסנהדרין פרק א' (יא, ב) דבזמן רבן גמליאל¹⁰⁴ תלו עיבור השנה בשביל

המצה⁸³. ואפילו למ"ד הגדה⁸⁴ בזמן הזה דרבנן⁸⁵, מ"מ תכלית הזכירה בכל שבעה⁸⁶ הוא ענין 'החפזון', וכל אדם נושא דעה על שלשה אופני חפזון⁸⁷ כפי כוחו, והיינו 'שעונין עליו דברים הרבה'.

ואחר שביארנו דהאי קרא⁸⁸ מרמז לזמן הגלות, יש לנו לבאר כל הפרשה⁸⁹, דמיירי בעת חורבן בית המקדש, כשהמזבח היה עדיין קיים והיו כל ישראל בגולה בחו"ל בלי פסח כלל⁹⁰, ומי שבא לארץ ישראל⁹¹ כמו שהיה באמת במשך נ"ד שנה אחר חורבן בית שני עד שחרש רופוס את ההיכל והרס את המזבח⁹², שבזה המשך⁹³ היו אסורים להקריב כל קרבנות שכתוב בהם "ריח ניחוח"⁹⁴, כדכתיב בספר ויקרא

83. ללמד את היסוד של בטחון שלם בהשגחתו יתברך - דוקא בחו"ל שהיא לוטה בערפל של טומאת ארץ העמים. 84. בליל הסדר - ליל ט"ו. 85. פסחים (קטז, ב) דעת רב אחא בר יעקב, רב יוסף ורב ששת, עיי"ש. 86. על ידי מצוה קיומית של אכילת מצה. 87. כמבואר לעיל - של מצרים, של ישראל ושל הקב"ה. 88. "לחם עוני" - שעונין עליו דברים הרבה. 89. כלומר, פסוקי פסח שבפרשתנו. רבינו עסק בזה גם בפרשת בחוקותי (ויקרא כו, לא) "ולא אריח בריח ניחוחיכם". 90. אך עדיין היה קרבן פסח בא"י, כי המזבח עדיין היה קיים. 91. יכול היה להקריב קרבן פסח, וכפי שמסביר רבינו. 92. הוא נקרא גם טורנוסרופוס. עיין בזה בירושלמי תענית (פ"ד, ה"ט) "חרש רופוס שחיק עצמות את ההיכל". וכן הוזכר ברמב"ם הלכות תעניות (ה, ג). 93. שהיה מזבח ללא בית מקדש. 94. שזה עיקר הקרבן 'שאמרתי ונעשה רצוני' (רש"י). ולא לחנם כתב הרמב"ן את השגותיו הקשות על שיטת הרמב"ם בטעמי מצות הקרבנות לא בהקדמתו לחומש ויקרא, אלא בפרק א' פסוק ט' ד"ה אשה ריח ניחוח לה'. דרגת "ריח ניחוח" כתובה לראשונה בתורה אצל קרבנות נח אחרי המבול (בראשית ח, כא). ועיין שם ב'משך חכמה' הלומד כי מכאן פירשו חז"ל שנת הקריב את קרבנותיו במקום המקדש. 95. עיין פירוש רבינו שם (גם בהעמק דבר וגם בהרחב דבר). 96. וכתב על כך בעל 'כלי חמדה' (מועדי השנה - קרבן פסח): ראיתי לגאון מוואלאזין ז"ל בספר 'משיב דבר' (יו"ד סימן נ"ו) בקונטרס 'דבר השמיטה' שכתב כן מסביר בלי ראיה... כבר כתבנו ב'כלי חמדה' פרשת חבוא שמדברי הרמב"ן ז"ל (להלן פסוק ט"ז) מבואר להיפך. והבאנו דברי הרב מהר"י חאגיז ז"ל בספר 'עץ חיים' שכתב דאדרבה מזה שאמרה תורה "ולא אריח" מבואר דיכולין להקריב קרבנות אע"פ שאין מקדש... (עכ"ל ה'כלי חמדה'). ובענין זה דנו גם מחברי הספרים 'משמר הלוי' (תמורה סימן פ"א), 'משנת חיים' (ויקרא סימן כ"ה), 'אור אברהם' (על הגדה של פסח, ועל הלכות תשובה). ובשו"ת מהר"א הלוי (סימן פ"ח) דחה את דברי רבינו. ובשו"ת 'בנין ציון' (סימן ב') כתב כדברי רבינו שבזמן הזה אסור להקריב שאר קרבנות, אך לא הזכיר את דברי רבינו. 97. לשם ששה דברים הזבח נזבח, לשם זבח, לשם זובח, לשם השם, לשם אשים, לשם ריח, לשם ניחוח. 98. שניתן היה לומר כי מוטב שלא היה חוטא, כך שיש כאן מרכיב ברור של בדיעבד. 99. בסוגית (פסוק כ"ז) "ואם נפש אחת תחטא בשגגה" - "והקטיר הכהן המזבחה לריח ניחוח לה". 100. במדבר (יח, יז) "אך בכור שור... קודש הם... אשה לריח ניחוח לה". 101. ויקרא (כו, לב) "וכל מעשר בקר וצאן... העשירי יהיה קודש לה". 102. מעילה (יג, א): אתיא 'העברה עברה' מבכור, מה בכור... אף... 103. לא בפירוש כמו בכור ואף לא בדרשה כמו מעשר. 104. רבן גמליאל דיבנה.

הקדמה לספר ויקרא

הם רק להרחיק עבודה זרה מלבבות עמו ישראל, לכן צוה כי יקטירו לשם שמים. לא כן קרבנות בית המקדש – המה ודאי לקרב העולמות ולחבר דודים ונמצאת אחרי זה בדברי רלב"ג בתועליותיו במלכים על קרא ד"רק בבמות הוא מזבח ומקטיר" (מלכים-א ג, ג) – שאף שהיו מותרות אין בהם כונה עצמית, יעויין שם⁴. ומקור לזה הא דתנן ריש פרק

הקדמונים נחלקו בטעם הקרבנות: המורה אמר כי הוא להרחיק לב האדם מעבודה זרה¹. והרמב"ן (ויקרא א, ט) וסייעתו אמרו כי הוא לקרב כל כוחות העולמות. והוא ענין עלעקטרי רוחני, אשר בפעולות הכהן יעשה גבוהות בעולמות שונים כידוע². ואולי יש להכריע³, כי קרבנות במה

לשונו: בפעולות האלוהיות – רצוני לומר, הפעולות הטבעיות, יתבאר מהם ערמת השם וחכמתו... אי אפשר לצאת מן ההיפך אל ההיפך פתאום... והיה המנהג המפורסם בעולם כולו... להקריב מיני בעלי חיים בהיכלות אשר היו מעמידים בהם הצלמים... לא גזרה חכמתו יתברך... להניח מיני העבודות ההם כולם... והשאיר יתברך מיני העבודות ההם והעתיקים... לשמו יתברך... 2. לשון זו היא ביאור רבינו בדברי הרמב"ן וסייעתו, עיי"ש בדברי הרמב"ן בקטע המתחיל במילים: ואמת כי בפרשת הקרבנות, עד סוף דבריו. ועיין עוד בדברי הרבינו בחיי שם בקטע המתחיל במילים: אבל ענין הקרבנות, עד סוף דבריו. ובמחלוקת זאת עסקו כל גדולי המפרשים (הריטב"א בספר הזכרון, רבי יצחק עראמה בספרו 'עקידת יצחק', ר"י אברבנאל, ועוד) וכן שאר מפרשי המקרא (הספורנו, רש"י הירש, ועוד). 3. בין שיטת הרמב"ם הרואה בקרבנות פעולה להיגמל מעבודה זרה, ובין שיטת הרמב"ן הרואה בהם ענין חיובי בהחלט. 4. וַיִּאָהֶב שְׁלֹמֹה אֶת ה' לְלֶכֶת בְּחֻקֹת דָּוִד אָבִיו וְרַק

1. מורה נבוכים ג, מו: כבר אמרה תורה... שהמצריים היו עובדים מזל טלה, ומפני זה היו אוסרים לשחוט הצאן והיו מואסים רועי צאן... וכן היו כתות מן הצאב"ה עובדים לשדים, והיו חושבים שהם ישובו בצורת העזים, ולזה היו קוראים לשדים "שְׁעִירִים" (ויקרא יז, ז)... ולזה היו אוסרים הכתות ההם גם כן אכילת העזים. אבל שחיטת הבקר כמעט שהיו מואסים אותו רוב עובדי עבודה זרה, וכולם היו מגדילים זה המין מאד. ולזה תמצא אנשי הודו עד היום הזה לא ישחטו הבקר כלל... ובעבור שימחה זכר אלו הדעות אשר אינן אמיתיות, צונו להקריב אלה השלשה מינים לבד... עד שיהיה המעשה אשר חשבוהו תכלית המרי – בו יתקרבו אל השם... כן מרפאים הדעות הרעות, אשר הם חליי הנפש האנושי, בהיפך אשר בקצה האחרון... זהו הטעם בבחירת השלש המינין האלה לבד לקרבן, מתובר אל היות אלו השלשת מינים גם כן נמצאים מאד... עכ"ל בפרק מו. ובפרק לב מן המאמר השלישי עסק הרמב"ם בטעמי מצוות הקרבנות באופן כללי (לעומת בפרק מו שעסק בפרטי הדינים), וזה

כן הנודר, הוא רוצה לגדור עצמו בנדר, אבל הוא מוסיף פשע, שכבר גדרתו התורה באזהרותיה המאירות עינים⁷, ודו"ק.

ובזה נתגלה לי סוד כמה שחדש רבינו חיים כהן במגילה דף י', א, למאן דאמר לא קידשה לעתיד לבא, מכל מקום בבמה אסור להקריב, יעויין שם⁸, משום דאנשי כנסת הגדולה בטלינהו ליצרא

פרת חטאת (זבחים קיג, א): אין ריח ניחוח בכמה קטנה. הרי דקדשי במה אינם לריח ניחוח⁵. ובוזה יובן הא דאמר רבי נתן (נדרים כב, א): הנודר כאילו בנה במה (והמקיימו כאילו הקריב עליו קרבן). היינו שבמה הוא לגדור עצמו מעבודה זרה. אבל בזמן שבית המקדש קיים, הוא עושה רשע במה שגודר עצמו מעבודה זרה כהא דבונה במה, הלא ה' בהיכל קדשו ויכול להקריב במקדש⁶!

לבראשית ח, כ המבאר (ע"פ חז"ל) שנה הקריב בבית המקדש ולכן נאמר שם "ריח ניחוח" עיי"ש בדבריו. 6. ולכן הבמות נאסרו עם בנין בית המקדש, כי מה לו להתרכז ב"סור מרע", כאשר יכול להתדבק ב"עשה טוב". 7. ירושלמי נדרים ט, א: לא דיך מה שאסרה תורה, אלא שאתה מבקש לאסור עליך דברים אחרים? 8. תנאי היא, דתנן: א"ר אליעזר, שמעתי כשהיו בונין (בית שני) בהיכל עשו קלעים להיכל (קא סלקא דעתך במקום חומות היכל שיהא מזבח הבנוי בעזרה קרוי "אֶשֶׁר פִּתַּח אֶהָל מוֹעֵד", שאלמלא כן לא היו מקריבין עד שיגמר הבנין. והם התחילו להקריב קרבנות משבאו שם בימי כורש כמו שכתוב בספר עזרא. ועד עשרים ושנים שנה אחרי כן לא נגמר הבית – בשנת שלש לדריוש האחרון – רש"י), וקלעים לעזרה, אלא שבהיכל בונין מבחוץ (שהיו הקלעים פרושים לפני מעווי החומה שלא יכנסו הבונין לתוך ההיכל – רש"י) ובעזרה בונין מבפנים. וא"ר יהושע, שמעתי שמקריבין אע"פ שאין בית, אוכלין קדשי קדשים אע"פ שאין קלעים, קדשים קלים ומעשר שני אע"פ

בבמות הוא מְזַבֵּחַ ומְקַטֵּיר. וז"ל הרלב"ג (בתועליות של הרלב"ג הבאות אחרי פרק יא במלכים-א): התועלת הראשון הוא להודיע שאין הכוונה בקרבנות ההזבחה וההקטרה, אך הכוונה בהם היא מה שיעידו עליו מסודות המציאות, אשר יעמדו עליו המיוחדים לזאת העבודה, המתבוננים בה באורך הזמן. ולזה לא יקובל בזה תועלת אלא כשנעשה על ידי הכהנים (ואין כהונה בכמה – י. ק.), אלא שהתורה התירה לעשות כל איש הישר בעיניו לזבח ולקטר בבמות עד בואם אל המנוחה ואל הנחלה, כמו שנזכר בתורה, כדי שיתישרו לעבודת הש"י מפני מה שהוטבעו בו מהעבודות הנעשות לאלהים אחרים, יחשבו שלא יהיה הש"י אלוה אם לא יעבדוהו בזה האופן. ולפי שהעבודה הזאת הנעשית בבמות אינה מכוונת מצד עצמה בצד מן הצדדין, תמצא שזכר בזה המקום בשלמה שהיה מזבח ומקטיר... כאילו אמר שבזה הענין עשה מה שאיננו ראו לעשות^{*}. 5. ו"ריח ניחוח" הוא הדרגה של קרבנות בית המקדש: רש"י ויקרא א, ט ד"ה ריח ניחוח לה' – נחת רוח לפני שאמרתי ונעשה רצוני. ועיין בדברי רבינו

* ועיין בפירוש רבינו לדברים יב, יג ד"ה פן תעלה עולותיך, איך שביאר פסוק זה במלכים.